

Ljubljana, 20./VII. 1922. — II./29.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Delavsko časopisje je važno orožje v razrednem boju!

Zato je dolžnost vsakega sodru-
ga, da časopis širi, ga naroči in —
plača!

Zbirajte nove naročnike!

Nabirajte za tiskovni sklad!

Širite »Delavske Novice«!

»DELAVSKE NOVICE«:

posamezna številka stane	3 K
za SHS mesečna naročnina	12 K
za inozemstvo meseč. naroč.	20 K
Za Ameriko letna naročnina	2 Dol.

Vsled povišanih poštinih stroškov
smo morali list za inozemstvo po-
dražiti. Upravništvo.

„Rudarski dom“ v Trbovljah.

SODRUGI RUDARJI!

Vi preživljate težke čase. Ni dovolj, da Vam je usoda življenja do-
ločila težak in opasen posel. Dan na dan gre Vaša pot v podzemeljske
temne rove, kjer stojite v blatu in vodi, vrtate in sekate, kopljete in na-
kladate skoro nagi in potni, da teče v potokih od Vas. Trudni in zmučeni
pridete domu, da se odpočijete. Ali Vaša prebivališča so tako majhna in
ozka, da ne najdete mirnega kotička podnevi.

Iščete si družbo. Mnogo je gostiln v dolini, ena je pri drugi in vsem
se godi dobro. Gostilničarji si polnijo žepe in živijo od Vaših žuljev in
kljub temu Vas sovražijo.

Svojčas ste si postavili dom v Trbovljah. Sami ste ga sezidali, sami
ste zncsili krajcarje. In živo je bilo v tem domu. Bilo je kakor v če-
belnjaku.

Ali prišel je dan, ko so Vam zaprli vrata v dom. Nekaj časa ste še
zahtevali, da Vas pustijo v hišo, ki ste jo sami postavili, ali ušesa so bila
gluha. Zato ste se jeli ogibati hiše ob cesti. In hiša je postala zapuščena.
Hoteli so ostati sami in izpolnili ste jim željo.

Ker so Vas vrgli iz strokovne organizacije, ste si morali postaviti
novo, ali denarja, ki ste ga znosili skupaj, Vam niso vrnili. In nova orga-
nizacija je bila brez strehe. Morali ste iti moledovat pri gostilničarjih, da
ste dobili majhen kot, kjer ste namestili pisarno.

Tam ste se drenjali in potrpežljivo prenašali vse. Prišlo je mezdno
gibanje, treba je bilo sklicati sestanke. Nikamor jih niste mogli sklicati.
Zbrali ste se pred pisarno, drevje Vam je bilo strop in zemlja tla. Dvorana
Vam je bila narava v mrazu in vročini, v solncu in dežju. In kljub temu
ste vztrajali in izbojevali boj za zboljšanje mezd.

Nato so Vam razgnali organizacijo in zaprli so pisarno. Dolgo ste
bili brez organizacije. Težke čase ste prebili. Opuščali so Vas iz službe,
vlačili so Vas po zaporih kakor nikjer drugod in izganjali so Vas. Po
težkih naporih se je potem zopet posrečilo ustvariti organizacijo.

In zopet nimate prave strehe. Zopet ste morali iskati gostilno. In
zopet Vam je narava zborovalna dvorana.

Kakor vsak posameznik izmed Vas nima pravega doma v tej dolini,
tako tudi Vi vsi skupaj nimate doma. Brez strehe ste. Cesta Vam je dom
in nebo Vam je streha.

Že lani so premišljevali sodrugi, Vaši zaupniki, kako bi prišli do
doma. Ali preganjanja lanskega poletja so prekinila započeto delo.

Prišli so drugi, da prično znova. In sodrugi, sprejmite veselo vest,
postavljen je temelj Vašemu domu. Vaši zaupniki so izvršili vse pred-
priprave v zvezi s sodrugi v Ljubljani.

Ustanovljena je zadruga »Rudarski dom« v Trbovljah in kupljeno je
zemljišče, na katerem se naj dvigne nov »Rudarski dom«, ki naj postane
spomenik požrtvovalnosti in solidarnosti slovenskega proletariata. Bo-
doči »Rudarski dom« postane središče slovenskih rudarjev, središče nji-
hovega boja za osvoboditev!

Vsak rudar postane član zadruge, ob vsaki priliki zbirajte za »Ru-
darski dom«, ker treba bo dosti denarja in dosti požrtvovalnosti.

Nasprotnikom pa pokažite s svojo požrtvovalnostjo, da Vas vodi
v'soka ideja osvoboditve proletariata in da tej ideji žrtvujete svoje kr-
vavo zaslužene pare.

Natančnejša pojasnila boste dobili pri sodrugu Francu Uletu, ki je
načelnik zadruge in sodrugu Aškercu, ki je blagajnik.

Sodrugi na delo, četudi so težki časi, sadovi ne bodo izostali!

Trbovlje, 17. julija 1922.

Načelstvo zadruga »Rudarski dom«.

A. H., Trbovlje.

K obletnici zakona o zaščiti države.

Zakoni so izraz moči dveh
nasprotujočih si razredov.

Prof. Gumpłowicz.

Ne bomo govorili o tem, ima li
ta »zakon« pravico zahtevati, da ga
priznamo kot veljaven zakon. O
tem se je s pravnega stališča že do-
volj pisalo.

Če bi hoteli tisti, ki so ta zakon
ustvarili, biti odkritosrčni, bi ga mo-
rali krstiti z drugim pravilnejšim
imenom, n. pr. »Zakon o zaščiti
radikalno-demokratske hegemonije«.

Tudi se naša vlada ne more po-
našati, da je ona izumila ta izjemni
zakon proti delavskemu razredu. S
sličnimi in enakimi zakoni so si po-
magale tudi vlade drugih držav, ka-
dar so se nahajale v taki zagati, kot
je bila pred enim letom naša vlada,
čeprav ni bila nobena pri tem tako
radikalna, kakor pa naša.

Karakteristično je pri teh izjem-
nih zakonih, da jih vlade ne izdajajo
iz strahu pred revolucionarno silo
proletariata, temveč vsled diferenc
in razdvojenosti v buržujskih stran-
kah.

Bismarkov »Sozialistengesetz« na
primer je bil izdan v času, ko se je
njegova vlada nahajala v krizi radi
nasprotstev med fevdalci in mlado
buržuazijo v parlamentu in pa vsled
boja dvora z budočo se demokra-
cijo. Nemški proletariati je tedaj bil
še premlad v organizaciji in še neiz-
kušen v borbah, da bi mogel pomiš-
ljati na direktno akcijo.

Ali ni bilo pri nas isto?
V našem parlamentu se je bila
borba med centralisti in avtono-
misti, med »kraljevino SHS« in Ju-
goslavijo, med srbijansko hegemo-
nijo in Jugoslovanstvom — za
ustavo.

Vladina večina ni bila sigurna,
treba je bilo ali decimirati opozicijo
ali pa razpustiti konstituanto in pro-
glasiti vojaško diktaturo, kar bi zna-
čilo državo pretvoriti v absolutistič-
no monarhijo in zgubiti še tisto malo
internacionalnega ugleda, kar ga je
še ostalo. Tretja mogočnost, katere
pa vlada ni vzela resno v pretres,
je bila: dati koncesije opoziciji, kar
bi seveda pomenilo odstopiti od
principa srbijanske hegemonije.

Vlada se je odločila za prvo, t. j.
da zmanjša opozicijo in šla smotre-
no na delo. Dolgo se ni mogla odlo-
čiti ali Radić ali komunisti? Ker
Radić vsled svoje taktike ni bil
nevaren — so decimirali komu-
niste. Obznana je bila samo izziva-
nje. Vlada je z obznano hotela po-
vzročiti delavske nemire, kateri bi
ji dali povod za izjemne zakone. A
proletariat je ostal trezen, miren.
Pričela so se preganjanja, zapirale
in razpuščale so se del. strokovne
organizacije, nasilja so se vršila vse-
povsod. Kljub vsemu je ostal delav-
ski razred discipliniran.

Prišel je Vidov dan in vlada je
morala drago plačati muslimanske
glasove, da so jo rešili. Muslimani
so bili pa nezanesljivi, ker bi pri
prvi priliki glasovali za revizijo
ustave, če bi jih kdo bolje plačal kot
vlada.

Anarhistična direktna akcija po-
sameznikov ob priliki atentata, ki je
bila v ostrem nasprotstvu s komu-
nističnim programom, je dala povod,
da se je ta atentat naprtil po krivici
(kar je jasno dokazal proces) komu-
nistični stranki. Vlada je to pri-
liko izkoristila in izdala zakon o za-
ščiti države, ki je pa v resnici zakon
o zaščiti demokratsko-radikalne sr-
bijanske hegemonije.

Zakon o zaščiti države je pa pri-
nešen razen iz političnih nagibov, da
se ustvari demokratsko-radikalna
večina, tudi iz gospodarskih moti-
vov. Po vojni je buržuazija vseh dr-
žav iz strahu pred proletariatom, ki
mu je uspeh ruskih delavcev podži-
gal vedno znova pogum, morala do-
voliti gotove socialne uredbe in za-
kone. Predvsem je to bila upeljava
8 urnega delovnika. Kapitalisti vseh
držav so začeli proti tem uredbam
veliko gonjo. Tudi pri nas so začele
razne Zveze industrijcev, obrtnikov
in trgovcev napadati te zakone. Kar
tako vlada teh zakonov odpraviti ni
mogla, ker je precejšen del teh
uredb unesen v mirovne pogodbe in
se morajo teh zakonov držati vse
države. Toda zakoni so le kos pa-
pirja, če ni močnih delavskih stro-
kovnih organizacij, ki bi pazile na
to, da se oblasti in podjetniki teh
zakonov tudi drže. Zato je vlada
obeh strank, ki predstavljate pri nas
buržuazijo in kapital, predvsem ho-
tela uničiti strokovno gibanje raz-
rednozavednega proletariata. Raz-
pustila je večino strokovnih organi-
zacij, pregnala oziroma konfinirala
večino strokovnih funkcionarjev in
za najvažnejše panoge delavstva je
prepovedala glavno in večinoma
edino uspešno orožje v mezdni-
h bojih — stavko. Na tem so bili pred-
vsem zainteresirani demokrati, pred-
vsem slovenski demokrati. Slove-
nija je najbolj industrijsko razvita
pokrajina naše države. Pred vojno
je bila ta industrija večinoma v tujih
rokah, po prevratu pa so slovenske
banke (v prvi vrsti demokratska Kre-
ditna in Jadranska banka) prevzele
skoro celo to industrijo. Sekvestri
in druge šikane od strani narod-
nih vlad so vplivali na prejšnje po-
sestnike, da so morali tem bankam
odstopiti večino akcij podjetij. V na-
rodnem navdušenju so pognali čez
mejo tudi dober del visoko kvalifi-
cirane uradništva in delavstva teh
podjetij, ker so imeli pač to smolo,
da njih matere niso bile pripadnice
zmagovitih narodov. Na njihovo
mesto so često prišli ljudje, ki so
imeli nezadostno tehnično in organi-
zatorično usposobljenost, bili so pa
zato dobri narodnjaki. To dejstvo
in pa težave, ki so nastale vsled ca-
rinske vojne med nasledstvenimi
državami, so zmanjšale v precejšnji
meri konkurenčno zmožnost sloven-
ske industrije. Zato so politične
trombe slovenskega demokracstva
pod vplivom raznih tajnih fondov
zabučale geslo: Zaščita domače in-
dustrije. Visoke uvozne carine so
dovolile slovenskim fabrikam, da so
svoje izdelke prodajale v Jugoslaviji

za pretirane cene in s tem pognale draginjo v bajne višine, na drugi strani pa je zakon o zaščiti države, razpust strokovnih organizacij, prepoved stavke itd. preprečil, da bi se delavske mezde prilagodile tej draginji. Socialna zakonodaja se je poslabšala (naj omenimo le najnovejši zakon o »zaščiti«¹ radnikov, ki pomeni posebno glede 8 urnega delovnika grozno nazadovanje), fabrikant lahko prodaja svoje izdelke mnogo dražje, kakor njegov inozemski konkurent, dočim mora delavec delati za tako malenkostne mezde, kakor jih razen črncev v kolonijah ne dobiva več noben delavec. Banke in fabrike delajo ogromne dobičke, draginja raste, nižji uradniki, mali kmeti, predvsem pa delavci so goli in lačni. To so gospodarske posledice zloščinskih demokratov, ki nimajo za seboj sicer ljudstva, ampak imajo (oziroma njih imajo) v rokah bogate banke. Pribiti moramo pa še enkrat dejstvo, da so za ta zakon glasovali tudi narodni socialci, ki so se delali zelo radikalne včasih, zadnje dneve sicer, kar Čiro Kamenarovič in dr. Rybář gospodarita, če že ne v Jugoslaviji, pa vsaj pri »Jugoslaviji«, so zopet obrnili enkrat fronto in so zaenkrat zopet bolj narodni, kakor pa socialni frazači. Drug krivec tega zakona pa je Stipica Radić, ki je s svojo neumno nedelavnostjo omogočil vladi in narodnim socialcem, da so sprejeli ta zakon.

Ostrina tega zakona je naperjena proti delavskemu razredu. Obenem pa je grožnja vsem drugim opozicionalnim strankam, ki so količkaj opasne nadvladi srbijanske buržuazije.

Izjemni zakoni imajo kratko življenje. Kal smrti prenesejo tudi na onega, ki se z njimi koristi. Bismark je padel, delavski razred Nemčije pa je vstal močnejši in silnejši kot je bil. Tudi pri nas ne bo drugače, ker zakoni razvoja so neizprosni.

M. L.

Beg delavstva iz Jugoslavije.

Dolga vrsta jih je že šla in še ni konca. Vedno nove gruče se pridružujejo in odhajajo čez mejo za boljšim kruhom. Poslednji mesec prihajajo poročila, da odhajajo kovinarji iz Jesenic, vsak teden gredo. In isto se vrši v rudarskih revirjih, zlasti rudarji v Trbovljah zapuščajo svoje rove v velikih skupinah in odhajajo v Nemčijo in Francijo. Najboljši delavci zapuščajo državo. To se ne dogaja samo pri nas, tako je v celi državi.

Nekaj jih je šlo prostovoljno, zlasti sedaj gredo iz lastne volje. Dosti pa jih je bilo izgnanih, da so morali prisiljeno čez mejo. Takoj po prevratu so jih izganjali iz nacionalnega šovinizma. Pognali so skoro vse inozemske delavce, četudi so živeli že leta in leta v teh krajih. Bili so to večinoma visoko kvalificirani delavci. Oblasti niso vprašale, če so potrebni industriji. V tistih časih so stala industrijska podjetja večinoma pod sekvestrom. Upravljali so jih ljudje, ki so zasledovali le en cilj, da si napolnijo žepe, vse drugo jim je bilo postransko. V tej dobi so šli zlasti iz Bosne najboljši delavci.

Ko je pa prišla »Obznana«, tedaj se je pričelo preganjanje in izganjanje domačega delavstva. Usoda izgona je doletela vsakogar, ki je bil malo bolj zaveden in inteligenten. Jasno je, da je ta usoda zadela zopet najboljše delavce. Iz Bosne so v onih dneh bili izgnani skoro vsi slovenski rudarji, ki so svojčas delali v Nemčiji in drugod. Pa tudi slovenski delavci iz drugih obratov so morali zapustiti južne kraje, nadomestili so jih — kmetje. Domače kvalificirane delavce pa so izgnali v domovinske občine, kjer žive konfinirani, kakor je bilo to za časa vojne v Avstriji. Deloma so jih izgnali, deloma so dezertirali pred vojaščino. Kar pa je še ostalo, to odhaja sedaj.

pred njimi smo vsi enaki i demokrati i komunisti i radikali i socialni demokrati. Razvoj ne pozna privilegijev.

Kaka je enoletna bilanca tega zakona za proletarijat Jugoslavije?

Iz delavskega razrednega gibanja se je izločil oni nezavedni plah element, ki ni dovolj močan za pravo razredno borbo. S pomočjo tega zakona se je najidealnejše izvršilo čiščenje borbenih vrst proletariata, kar bi v normalnih razmerah dovedlo proletarijat Jugoslavije najbrže do sličnih pretresljajev, kot smo jih opazovali pred letom dni pri italijanskemu proletariatu.

Številčno sicer manjši, je proletarijat Jugoslavije danes krepkejši, ker med njim ni omahljivcev, ker med njim ni plevela.

Dogodki po zadnji stavki pri Westenu bodo odprli tudi zadnjemu delavcu oči, ki ne verjame, da je zakon o zaščiti države izjemen zakon ne le proti komunistom, ampak proti celotnemu delavskemu razredu. In zato je naloga celega delavskega razreda, da se zave svoje dolžnosti. Proti enotni fronti kapitala je potrebna enotna fronta proletariata. Ta enotna fronta je življenske važnosti za vsakega posameznega delavca, če neče, da se delovni čas podaljša in mezde znižajo. Enotne strokovne organizacije celokupnega marksističnega delavstva morajo biti jedro enotne fronte celokupnega proletariata. In odprava zakona o zaščiti države, to je prva naloga enotne armade delavstva, ker dokler ne pade ta zakon ni mogoče smoteno strokovno gibanje. Kdor je nasprotnik enotne fronte, kdor to zblizanje ovira, pa bodi si radi tega, ker igra danes vlogo v organizacijah, ki jim je policija posebno naklonjena, ali pa vsled tega, ker hoče biti v današnjih dneh ultraradikalen, je nasprotnik osvobođenja proletariata, je izdajalec delavskih interesov.

Živela enotna fronta!

Drugače je bilo ob prevratu. Takrat so prihajali vsak dan, iz vseh krajev sveta so se vračali. Dolga leta so prebili v inozemstvu in vračali so se polni upov in iskali dela doma. Prekmalu je prišla prevara in zopet so pričeli odhajati prostovoljno in prisiljeno.

Zakaj odhaja danes delavstvo, zakaj zapuščajo ravno najboljše zemljo in gredo preko meje? Delavec ima domovino tam, kjer se mu dobro godi, njegova domovina je povsod in nikjer. Večina delavcev odhaja danes v Avstrijo, Nemčijo in Francijo. Tam so lepe plače, življenske potrebščine primeroma z zaslužkom cene. Delo uživa zaščito. Delavec ima popolno svobodo strokovnega in političnega združevanja. Delavske organizacije odločilno uplivajo na politiko v državi.

In pri nas? Te dni se je šele pečal parlament z razmerami v trboveljskih revirjih. Mezde so povsod sramotno nizke, da zadostujejo komaj za žgance. Delavske družine morajo stradati, perilo in obleka je raztrgana, stanovanja so izropana od bede. Delavstvo telesno propada in stanuje v luknjah, ki jih uporabljajo drugod komaj za živino.

Tako ne zgleda samo po rudnikih, tako je danes povsod v vseh industrijah Jugoslavije.

Ali ni dovolj, da preganja beda naše delavstvo. Poleg tega je današnji režim namestil po vseh revirjih cele čete žandarjev, ki neprestano stičejo za delavstvom, ga ovajajo in preganjajo.

Obstoječe strokovne organizacije komaj životarijo. Vsako svobodnejše gibanje je izključeno, ker preti takoj opasnost, da jih oblast razpusti na podlagi zakona za zaščito države. V tem režimu organizacije ne morejo družiti, kakor da ščitijo delavstvo

pred izrastki brezobzirnega preganjanja in izkoriščanja.

Socialnega zakonodajstva nimamo. Kar se je ustvarilo, to je samo karikatura in plašč za še večje izkoriščanje.

Stranka, ki je dosledno zastopala delavske koristi, je razpuščena in njeni voditelji leže že leto dni v belgrajskih zaporih ali pa žive v prognanstvu.

Odgovor krščanskih socialcev.

II.

Krščanski socialci odklanjajo za SLS odgovornost za Zaloško cesto in trde, da je demagogično jo izrabljati proti komurkoli. Opravičujejo pa Zaloško cesto s povojno psihozo.

Po domače rečeno, pravijo krščanski socialci, da stranka radi tega ni kriva umora na Zaloški cesti, ker se je to zvršilo pod uplivom povojne psihoze.

Čudno naivni so krščanski socialci. Zanimivo bi bilo slišati zagovor njihovih gospodarjev in fiktivnih voditeljev SLS dr. Brejca in Remca. Ali se mar ta dva gospoda tudi izgovarjata s povojno psihozo? Ta izgovor se človeku zdi nekako tak kakor če se kmečki fant, ki je v tepežu težko ranil svojega tovariša, izgovarja, da je bil pijan.

Nek slični izgovor smo že slišali zadnjič enkrat iz ust narodnega socialca Rupnika, ki se je izgovarjal, da je radi tega pozival železničarje na delo, ker je veroval besedam ministra Korošca, ki so se pa pozneje izkazale kot laž.

Gospodje krščanski socialisti, tako se zagovarjajo otroci, ne pa možje, zlasti ne možje, ki vodijo odgovorni posel vlade. Slabo spričevalo dajate Brejcu in Remcu in vsem onim, ki so bili takrat člani deželne vlade, če skušate opravičevati njihova dejanja s tem, da pravite, da so stali pod uplivom povojne psihoze. Prepričani smo, da tako opravičilo gotovo odklanjata Brejce in Remec, ker bi to bilo zelo slabo spričevalo za njihove vladne zmožnosti.

To Vaše opravičilo ne more veljati resnim, ker tako se izgovarjajo otroci in šolarčki, ne pa resni politični možje.

Parlament zahteva ureditev rudarskih plač.

Po 2 in pol mesečnem zavlačenju življenskega vprašanja rudarskih delavcev Slovenije se je 13. t. m. minister za šume in rude odločil, da poda odgovor poslancem skupščine na interpelacije glede rudarskih mezd. Iz njegovega govora je razvidno, da brani v prvi vrsti sebe samega, potem pa trboveljsko družbo, pozivljajoč se na okolnost, da so trboveljski rudniki zasebna last in da vlada tu ne more mnogo storiti. Seveda ne. Takrat, ko je bilo treba zagotoviti privatnim lastnikom podjetij brezmejno izkoriščanje delavstva, takrat je gospod Rafajlovič skupno z ostalo vlado prinesel obznano in zakon o zaščiti države, s katerim je velikemu delu delavstva odvzeto iz rok njegovo edino orožje, pravica do stavke. Pa to ni še vse. Delavstvu je odvzeta pravica do organiziranja in še danes je velik del delavskih strokovnih organizacij zaprt. Čeprav ustava garantira delavcem pravico do organiziranja, da dosežejo boljše delavske pogoje, vlada ne samo, da ne dovoljuje delovanja delavskim strokovnim organizacijam, temveč zapira tudi one, katere delujejo, to pa vse zato, da podjetniki lahko neomejeno izkoriščajo delavce, da jim znižujejo mezde in povišujejo delovni čas. Takrat, ko je treba napolniti podjetniške blagajne z denarjem, ki je odtrgan od krvavih delavskih žuljev, takrat vlada donaja razne obznane in zakone o zaščiti države, takrat pa, ko je treba napolniti lačne želodce delavstva s kruhom, takrat vlada ne more nič ukreniti. Blaženi, kateri verjamejo! Tisoč in tisoč življenj delavskih državljanov je v nevarnosti vsled pohlepa par

Razumljivo je pač, zakaj danes delavstvo zapušča Jugoslavijo in išče dela drugod.

Srečno pot, sodrugi, ki nas zapuščate! Mi drugi ostanemo na svojih mestih, da dovršimo boj in pozmagi na svidenje! Spominjajte se pod svobodnejšim solncem svojih preganjanj sodrugov v domovini!

Če pa kljub temu vzdržujete to svoje opravičilo, potem pa moramo smatrati Vaše vladne može za neodgovorne elemente, ki ob drugi priliki lahko zapadejo zopet kak drugi psihozi.

Ali če ste Vi tako naivni, mi nismo. Mi prav dobro vemo, da so Vaši ljudje, ki so sedeli v onih dneh v vladi, bili pri čisti zavesti in da so pri polni zavesti pustili streljati v ljubljanski proletarijat. Njihovo dejanje jih kvalificira kot morilce. Da se je to zavestno delalo, o tem je jasen dokaz tudi govor, ki ga je imel dr. Korošec na strankini konferenci v Unionu.

Če se danes sramujete tega dejanja in nočete prevzeti odgovornost za to dejanje, je to dokaz Vaše pomankljive moralnosti.

Danes se hočete istotako rešiti Zaloške ceste, kakor ste se hoteli rešiti svojčas svoje militaristične navdušenosti za Avstrijo.

Vaš nekdanji vodja Šušteršič je odkrito priznal svoja dejanja in stoji še danes za njimi in se jih ne sramuje. Vi delate drugače. Vi bežite pred odgovornostjo in s tem jasno dokazujete, da ste taki, kakor Vas Šušteršič slika.

Zato pa svarimo delavstvo, da bodi oprezno in se Vas varuje, ker Vi niste odkriti ljudje.

Delate se prijateljem delavstva, da jih nalovite v svoje mreže, da bi vam, oz. SLS pomagalo do vladnega korita, in da mu potem zopet pripravite kako Zaloško cesto v drugi obliki, ker Vi ste in ostanete le privesek SLS, ki bo ob prvi priliki zopet ponižna monarhistična vladna stranka.

magnatov trb. družbe, ni li tu dolžnost vlade, da štiti svoje državljane proti dunajskim borzijancem?

Na pritisk delavstva so se ti gosposdje premislili in odredili anketno komisijo, katera naj zopet uveljavi 8. točko pogodbe iz leta 1921, katera določa, da se morejo rudarske plače ravnati po ceni živil. Delavstvo si je že enkrat izvojevalo z zadnjo stavko to pravico in je edino zaradi brezskrbnosti vlade usnelo podjetniku, da je to točko razveljavil. Mi pa povdarjamo, ne samo živila nego vse nujne potrebščine za delavca kot človeka se morajo upoštevati. Delavec potrebuje tudi stanovanje, obleko, perilo, obušalo, pohištvo in druge domače potrebščine. Delavec potrebuje tudi denar za izobrazbo za se in za svoje otroke. Vse to se mora upoštevati pri mezdah rudarskih delavcev. Mi smo v »Delavskih Novicah«² izračunali eksistenčni minimum, za katerega ne more nihče reči, da je pretiran. Zahtevamo, da se z rudarskimi delavci postopa človeško in da se jim dajo dovoljna sredstva za preživljanje. Za to pa ni dovolj samo koruzna moka, nego je treba upoštevati vse, kar človek kot tak potrebuje. Le na ta način se bode delavstvu pomagalo. Na noben drug način ne. Ministri sprejemajo tisoče kron na dan, da ne naštevamo razne druge načelnike, direktorje in inšpektorje. Ali so žledci teh gosposdov boljši od žledcev delavcev ali nižjih uradnikov? Ali delavci in nižji uradniki niso ljudje? To je v najmanjšo roko sramota, sramota radikalno-demokratskega režima v modernem dvajsetem stoletju.

Kako bodo vlada in merodajni

faktorji popravili krivico, katero trpijo rudarski delavci, bomo videli v najkrajšem času, ker je dne 13. t. m. narodna skupščina glede določitve plač slovenskih premogovnikov prinesla enoglasno sledeči sklep:

1. naj se imenuje interministerijska komisija strokovnjakov, ki naj najprej čuje poročilo zastopnikov delavskih organizacij pri trboveljski premogokopni družbi in potem do 1. avgusta 1922 reši vprašanje delavskih plač in izdela mesečni indeks glavnih življenjskih potrebščin.

2. naj se izvoli posebna parlamentarna anketa devetih članov, ki ima do 1. decembra 1922 predložiti parlamentu poročilo, ki naj narodni skupščini omogoči, izdelati poseben zakon o premogokopih in rudarjih.

Videli bomo, če bodo ti gospodje držali svojo besedo. Rudarski delavci so siti praznih obljub in zahtevajo

dejanj, ker so oni tisti, kateri vzdržujejo polovico narodnega gospodarstva.

Sodrug in sodružice!

Nobene obljube ne morejo potlačiti vaših lačnih želodcev, zato je potrebno volje, solidarnosti in enotnosti, zato je treba čvrstih organizacij in v tem težkem času morate vsi strniti svoje vrste, če hočete, da vaši otroci od gladi ne umirajo.

Naj danes zaori tisoč vaših glasov proti vašemu izkoriščanju, naj se čuje po celi Jugoslaviji, da se slovenski rudarji nahajajo v lakoti in da vsi merodajni faktorji nimajo volje, da popravijo bedni položaj slovenskih rudarjev. Obenem naj začri vaš odločen protest, da niste voljni ostati še dalje v suženstvu in da ste pripravljeni boriti se do zadnjega za svoje pravice, za kruh za vas in za vaše otroke.

Vlada in rudarji.

II.

V zadnji številki smo rekli, da bomo danes dali svoj komentar (opombe) na odgovore merodajnih faktorjev, ki trdijo, da niso bili »pravočasno obveščeni«.

Če dr. Kuželj pravi, da bo ministerstvo za socialno politiko pregledalo upravičenost zahtev slovenskih rudarjev, in jim, če bo mogoče, pomagalo, se mi vprašujemo, kakšnim potom in na kak način on lahko ugotovi upravičenost delavskih zahtev? Ako ministerstvo za socialno politiko ostane pri tem, da njegov oddelek v Ljubljani pošlje te podatke, smo že v naprej uverjeni, da oni ne bodo še daleč odgovarjali rudarskim zahtevam, ker, kakor je znano, uradniki ministerstva za socialno politiko nimajo pravice pogledati v rudnike, še manj pa v knjige uprave rudnikov. Vse podatke in poročila o tem vprašanju dobivajo uradniki ministerstva za socialno politiko po indirektnih informacijah.

Vedoč to vse, so delegati zahtevali od ministra za socialno politiko, da ono sestavi anketo, pri kateri bi bili tudi izvoljeni predstavniki delavstva in njegovih organizacij. Ministrstvu je edino potom ankete mogoče priti do točne ugotovitve upravičenosti zahtev rudarjev in do ugotovitve, da trboveljska družba te zahteve lahko izpolni, ne da bi zvišala cene premoga.

Nas čudi izjava dr. Kuželja, da minister socialne politike nima pravice prisiliti družbo na izpolnjenje upravičenih delavskih zahtev. Kaj še! Ali sme minister za socialno politiko, kateri ima nalogo paziti nad sprovedbo socialnih zakonov in vršiti zaščito izkoriščanega delavstva reči, da on nima te pravice? Če je na kakem mestu nujno potrebno poboljšati socialne razmere, je to gotovo v prvi vrsti med rudarskim delavstvom. Nobena stroka delavstva ne živi in ne dela pod tako slabimi delovnimi pogoji, kakor rudarji. Ni li dovolj sramote, če po 4 letnem delu tega ministerstva še dandanes ni izvedena nobena odredba zaščite delavstva v rudnikih? Ali ni to sramota, da ministerstvo za socialno politiko še dalje vodi tako politiko proti rudarskim delavcem? To ni samo sramota, nego to je obsodbe vredno.

Minister za socialno politiko se brani, da mu minister za šume in rude ne pusti pogledati v rudnike. Če bi taki izgovori bili točni, so popolnoma neupravičeni. S samo ustanovitvijo ministerstva za socialno politiko padle so vse socialne »prerogative«, ministerstva za šume in rude, ker, sme se li dovoliti, da pri ministerstvu za socialno politiko izvajajo socialne odredbe rudarski inženiri, kateri redko kedaj, da niso odvisni od uprave premogovnikov.

Z ozirom na težak in beden položaj slovenskih rudarjev, mi iznova obračamo pažnjo ministra za socialno politiko, da s svoje strani in na podlagi naših trditev ukrene vse

potrebne mere, da se čim preje izpolnijo zahteve rudarskih delavcev.

Moramo se vrniti tudi na odgovor dra. Antule, da trboveljska premogokopna družba nima možnosti izpolniti zahteve rudarskega delavstva in da nam se ne reče, da govorimo kar tako, sklicujemo se na bilanco trboveljske družbe.

Iz te bilance, katero radi pomikanja prostora v listu ne moremo v celoti tiskati, je trboveljska družba (kakor že zadnjič omenjeno) imela v letu 1921 dobiček 33 milijonov naših kron. Dočim je proizvodnja padla, je dividenda skoraj zrasla na dvojni znesek, in kakor je razvidno, je bila edina skrb družbe, da svoj dobiček osigura ne z večjo produkcijo in z boljšim gospodarstvom, nego z višjimi cenami premoga in manjšo dnino delavcev.

Ako centrala trboveljske premogokopne družbe na Dunaju izkazuje dobiček, se nam zdi neverjetna trditev dra. Antule »da družba nima mogočnosti«. Vsaj ne more dr. Antula poznati stvar boljše kakor sama centrala družbe. Če to g. Antula govori kar tako, ali pa vsled pomanjkljivega poznanja razmer bo pokazalo njegovo delo pri zahtevah rudarjev.

Samo ena stvar se nam zdi sumljiva, a to je, da g. Antula pravi, »da on ni za komisije«. Čudimo se, zakaj se g. Antula boji komisij. Mogoče bi mogle komisije njemu kaj škodovati, drugega razloga mi ne najdemo za njegov nastop.

Mi smo v eni zadnjih številki pokazali, če bi družba izpolnila naše zahteve, bi jej ostalo še 12 milijonov dobička na leto in da je to točno, najbolj dokazuje višina dividende v bilanci Trboveljske premogokopne družbe.

Mi iznašamo te slučaje na javnost in upamo, da bo ministerstvo za socialno politiko in za šume in rude najbolj stvar dognalo potom komisije, v kateri morajo biti zastopani tudi predstavniki delavstva in njegovih organizacij.

Ali bodo oba ministerstva na upravičene zahteve rudarskih delavcev ostala gluha in se postavila na stran družbe, videli bomo v najbližjem času.

G. Antula je v zastopstvu gosp. Rafajloviča, ministra za šume in rude izjavil, da je trboveljska družba privatno podjetje in da vlada nima možnosti, da bi vplivala na urejenje delavskih plač. Isto ministerstvo je zahtevalo pa 6. julija 1921 od trboveljske družbe, naj uredi akordne plače tako, da bodo enake plačam v drž. rudnikih v Bosni in naj zniža dodatke za rodbinske člane na najnižjo mero. Vlada toraj nima možnosti vplivati na podjetnike v korist delavstva, na škodo delavstva pa najde možnost intervencije.

Gospod Strgar od rudarskega urada je sklical obravnavo za ponedeljek 24. t. m., kakor je to sklenila skupščina. Toda skupščina je izrecno sklenila, da se morajo zaslišati

tudi zastopniki organizacij rudarjev; gospod hofrat Strgar pa v svoji birokratični nadutosti misli, da je več kakor narodna skupščina in tega sklepa ni upošteval in je sklical zopet takozvano II. rudarsko skupino. Že zadnjič je delavstvo moralo voditi srdit boj s tem okostenelim birokratom, ki delavskih organizacij neče priznati, priznava pa podjetniško Zvezo industrialcev. Videli pa bomo, kdo je močnejši, ali izrecen sklep narodne skupščine, ali kaprica žalostnega ostanka bivšega k. u. k. upravnega amtsimla.

Okrajno glavarstvo v Celju je v nedeljo prepovedalo »Zvezi rud. del.« v Trbovljah strokoven shod, na ka-

Capito.

Železničarji, draginja in kategorije.

Konečno se je vendar izplačala težko pričakovana draginjska doklada tudi delavcem. Koliko jeze, in sicer upravičene od strani nenastavljenega osobja je bilo, ko je nastavljeno osobje maja meseca dobilo miloščino v obliki draginjskih doklad! Ministerstvo železnice v Beogradu je delilo tako, kakor navadno deli mačeha kruh otrokom, ki jih je priženila. Uradniki, (saj jim ne zavidamo, tudi ne mislimo, da se bodo odebelili) kljub temu, da so že popreje imeli precejšnjo razliko proti ostalim uslužbencem, so dobili 16 din. na dan več. Poduradniki, tudi ti so nekaki železničarji, imajo pa to lastnost, da morajo imeti polovico manjši želo-dec in kupujejo živež za polovico ceneje, toraj rabijo polovico manj, so dobili samo 8 din. Služabniki, včasih so to bili sluga, ker pa se časi spreminjajo, so jim spremenili tudi ime, in s tem tudi draginjo in draginjske doklade, pa morajo imeti dvakrat manjši želo-dec kot uradnik, in enkrat manjši kot poduradnik, njihove žene pa lahko hodijo bose in gologlave, saj to niso gospe, to so železničarke. Ker so bolj skromni, se jim je tudi dala bolj skromna draginjska doklada namreč 1 din. Neverjetni Tomaži so trdili, da po sklepu jim pritiče 3 din. in da to morajo dobiti. Ah! kako si smešen ti sluga! Služabniki obračajo, minister saobračaja pa obrne! Po njihovi pameti se železničar pričinja pri poduradniku, in človek pri gosp. uradniku. To so železničarji, pozna se jih po različnih kapah, druge pa po svetlih zvezdah in tretje po raztrganih hlačah. Imamo pa še eno vrsto železničarjev, ti pa ne spadajo v te vrste železničarjev, tudi kap nimajo, pa vendar opravljajo službo na železnici, imenujejo se: kvalificirani, napokvalificirani, težki in lahki delavci itd. Ker pa ni vsakemu znano kaj opravlja ta delavec z lahko službo, morda javnost misli, da hodi gospej na kolodvor otroke pestovati, v senco igrati biljard ali kaj sličnega, da je zato tako slabo plačan in v najslabši kategoriji, ne — tega ne opravlja. On se imenuje »lahki« zaraditega, ker je neizmerno suh od gladi in naporne službe, ki jo opravlja. Prožni in skladiščni delavec spadata v to lahko kategorijo. Prožni delavec mora prenašati tračnice, prage, pisati po gramozu s peresom, ki se imenuje kramp, po leti v vročini, po zimi v snegu in mrazu, da mu v križu kosti pokajo, da se more voziti našminkana gospoda poleti na letovišče, po zimi v toplice. Opoldne je suh kruh, zaliva ga s sparjeno vodo, ker ne zasluži toliko, da bi si privoščil gorko kosilo. Drugi

terem naj bi se delavstvu poročalo o uspehih intervencije v Beogradu pri ministrih in pri parlamentarnih klubih. Prepoved je utemeljilo po nekem k. u. k. Erlassu iz dobe Bachovega režima iz leta 1867, čeprav ustava v tej točki jasno priznava delavcem svobodo zborovanja.

Opozarjamo merodajne faktorje, da je »pravica temelj države«. In to pravico pač sme zahtevati zase rudarsko delavstvo, ki s svojimi žulji omogočuje razcvet celega našega gospodarstva. Če nam oblasti že ne pomagajo, zahtevamo vsaj, da se ne postavljajo odkrito na stran naših zatiralcev!

trpin med železničarskimi trpini je skladiščni delavec. Ta človek pa prevaža težke tovore in zaboje 100 do 300 kg težke na takozvanem vozičku iz skladišča v vozove in obratno, kadar primanjkuje tam dela pa pobira po kolodvoru človeške in živinske odpadke. Bog ne daj, da bi se dva ali trije med seboj pogovarjali, že vidi neki višji gosp. in v nevarnosti je tak delavec, da pride ob službo in sicer takoj, neglede na delovne predpise, ki so zakon. Nekateri trdijo, da so gospod nervozni, drugi, ki ga bolj od blizu poznajo, pa pravijo, da se radi »njega« nalezajo, tako da imajo prav prvi in drugi, ker človek je nervozen, ako ima preveč opraviti s tem »jeklenino«. Uvrsti naj se ga s plačo med lahke delavce, pa bode mož zgubil obvede bolezn! Sedaj še povejmo, da so tudi »lahki« delavci dobili po 1 din. na dan, pare ne računamo, ker se zanje nič več ne kupi, in to pa dobi samo, če je — poročen. Samec pa naj se s tem tolaži, da se bode poročil in tudi dobil 1 din. Tako je modra uprava rešila draginjo!

S tem, sodr. železničarji, še ni vsa korupcija popisana, pisali bi lahko cele romane, kako nam polagoma pijejo kri, in o krivicah, katere se nam godijo. Kilometrini je bila že zdavnaj povišana in izplačati bi jo morali s 1. aprilom, ali čakajo najbrže ameriških dolarjev, ki se bodo spremenili v pare in para gre v zrak in železničarji so za eno izkušnjo in eno blamažo bogatejši!

Kdaj bode tega konec, vprašamo se! Tistikrat, sodr. železničarji, kadar bode nas prežela zavest skupnosti in solidarnosti v nastopu v organizaciji brez razlike, kako nas cepijo, ali nosimo kape, ali klobuke; ali imamo hlače iz kopriv ali iz ribniškega sukna itd. Tistikrat, ko bomo poznali eno samo strokovno železničarsko organizacijo in v tisti eno samo misel in en sam glas. In ta glas bo tako močan, da ga bodo gospodje čuli v Beograd! Ta misel in ta glas naj bo: Dovolj je! Mera je polna, ne moremo več! Naša plača je samo za en teden, na kredit nam nihče več ne da. Okrog gosp. ministrov in naših dičnih poslancev smo že imeli toliko opraviti, kakor tercijalke na božjih potih, ali vse nič ne pomaga. Kaj nam še preostaje? Nam preostaje še samopomoč, jeklena združitev, proletarska zavest in v eni sami močni železničarski organizaciji je tudi naša zmaga.

Živela enotnost železničarjev! Živela razredna solidarnost celokupnega proletariata!

Dogovor o južni železnici.

Beneška konferenca o južni železnici je trajala od 19. junija do 8. t. m., ko se je izdelal in podpisal preliminarne načrt končnoveljavne pogodbe, ki vsebuje nastopne točke:

1. Družba ostane. Upravni odbor se sestavi na isti način kakor doslej, po provizornem režimu.

2. Družba mora dati državam na zahtevo svoje omrežje v najem z vsemi pravicami in dolžnostmi družbe.

3. V tem primeru plača vsaka država 22 3/4 % od kosmatih dohodkov

za najemnino. Skupno plačajo vse države na leto najmanj 20 milijonov zlatih frankov; od tega odpade na Jugoslavijo 5 milijonov 20.000 zlatih frankov.

4. Države prevzamejo nadalje vse osobje, v kolikor ga ne pridrži družba v svoje vrste. Države prevzamejo tudi izplačevanje pokojnin za bivše uslužbence južne železnice, družba pa mora državam zato nakazati odgovarjajoče zneske iz tozadevnih fondov.

Dopisi.

Maribor.

O zadevi Felberja, kovinarja tovarne na Tezmem piše »Volksstimme«: »Komunistični proces Felber-Schwarzenberger smo omenili s pripombo, da se ni ne čulo, ne znalo o kakem političnem delovanju obsojenega Felberja in da je moral ta človek celo »strankino gibanje« s člani in vodstvom vzdrževati edinole v lastni osebi. Kako so mogli to spoznati za mogoče in celo za kaznjivo, nam je za enkrat kratko rečeno — nepojmljivo. K temu čudežu se pridružuje še druga okolnost, da je glavni krivec Schwarzenberger vzel s seboj na nevarno in tudi ponesrečeno pot čez mejo natančen opis tega »političnega delovanja« z naslovi in imeni, četudi bi vse na cilju svojega potovanja lahko na pamet povedal ali pa napisal. Taki ljudje so lahko samo med norci ali pa med neko drugo vrsto ljudi. O tem pa za enkrat ne govorimo ter opozarjamo naše poslance, da se zanimajo za to čudno stvar.« — Stvar je zares čudna, ne bo nas pa presenetilo vse to, kar se pozneje enkrat razkrije, saj živimo v dobi najgorostnejših političnih procesov in režimskega pravnega pojmovanja, ki dopušča, da se privatno dopisovanje z znanci in prijatelji — sedaj političnimi emigranti ter podjetniško delniški posli (kot v Osijeku) jemljejo za povod okrutnih kazni in da se po nakanah ženske maščevalnosti in provokatorstva zapirajo ljudje kot se je to pred kratkim dogodilo v Splitu!

V NEDELJO, 23. JULIJA T. L. SE VRŠI USTANOVNI OBČNI ZBOR SPLOŠNE DELAVSKE IZOBRAŽEVALNE ZVEZE »SVOBODA« NA JAVORNIKU S TEM DNEVNIM REDOM:

1. Poročilo pripravljalnega odbora.
2. Volitev odbora.
3. Kulturno delovanje »Svobode« (A. Cerkvenik).
4. Raznoterost.

Vabimo vse sodruge k čim večji udeležbi.

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

Jesenice.

Delavstvo zaposleno v železarskih in elektrodnihi tovarnah Kranjske industrijske družbe na Savinji, Javorniku in Dobravi, je z ozirom na dan za dnevom naraščajočo draginjo življenjskih potrebščin, vložilo zahtevo za 20 %-ni povišek plač.

Ravnateljstvo K. I. D. je zahtevo zavrnilo, izgovarjajoč se na slabo konjunkturo in na konkurenco, vsled katere je bilo podjetje primorano znižati cene svojim železnim izdelkom za 2 kroni pri kilogramu.

Doznali smo pa ravno nasprotno, da je imenovana družba cene železnih izdelkov zvišala t. j. izdelkom, kateri se izdelujejo v tovarni na Javorniku in to srednje kakovosti od K 17 na K 22 za kg, cene izbranim žičnikom (Ausschussstifte) v zavoju po 5 kg pa od K 16.40 na K 43.50.

Star pregovor: Laž ima kratke noge, se udeležuje tudi pri vsej lažnji zvitosti nemškega general. ravnatelja K. I. D. skupno z ultranarodnim slovenskim demokratom dr. Pavličekom, kateri igra vlogo sekundanta pri zgoraj omenjenemu ravnateljstvu.

Neodkritosrčnost ravnateljstva K. I. D. se zrcali tudi v odgovoru na mezdne zahteve delavcev, ki so bili od K. I. D. dodeljeni k stavbeni tvrdki Ast et Co., zatrjujoč, da bodo poskrbelo ravnateljstvo, da ne bodo domači, delavci pri istem delu slabše plačani, kakor tuji.

V protislovju dane obljube pa smo konstatirali, da so delavci, kateri so začasno na dopustu in dodeljeni stavbinski tvrdki, slabše plačani kakor oni delavci, katere je stavbena firma vzela v delo, toraj ostaja obljuba za zjednačenje plač tudi v tem oziru — le na papirju.

Izzivanja Kranjske industrijske družbe, naj delavstvo ne pozablja, ter v ugodnem trenutku t. j. v slučaju dobre konjunkturi, zahteva ono, kar mu po vsej pravici pristojno, to pa je mogoče le tedaj, ako se bode delavstvo zavedalo važnosti strok. organizacij, katere slonijo na stališču strogo razrednega boja. **Kovinar.**

Jesenice.

Pri nas na Jesenicah se bližajo tudi občinske volitve, kar se razvidi že po gibanju tukaj obstoječih političnih strank. Pred vsem pa se odlikujejo naši soc. demokrati, kateri že nad dva meseca letajo od enega do drugega, da pridobijo potrebno število kandidatov, kateri bi bili pripravljeni kandidirati na njihovi kandidadni listi. Javna tajnost je namreč ta, da Jeseniška politična podružnica nima toliko članov, kolikor se jih rabi za izpolnitev kandidatne liste za Jeseniško občino.

Pod pretvezo, da je potreba enotnega proletarskega nastopa, (kar zahtujemo tudi mi, ker poprej tudi zmagati ne moremo), pa so skrivali pred onimi, katere so moledovali za kandidaturu na njihovi listi, do tedaj, da so nekaj prav zavednih sodrugov premotili z demagogijo, kateri so v svoji poštenosti smatrali in upali, da imajo soc. patrijotje tudi poštene namene. Spoznali pa so kmalu, da patrijotom ni mar za skupnost proletariata, temveč da se jim gre le za politično premoč, za njihovo skrahirano politično organizacijo, do katere nima večina tukajšnjega delavstva prav nikakega zaupanja.

Ko so naposled zbrali toliko kandidatov, kolikor jih pač rabijo po številu jeseniškega prebivalstva, so sklicali skupni sestanek, na katerega so povabili gospoda Bernota iz Ljubljane (tistega namreč, kateri je lansko leto obljubil, da ne pride nikdar več na Jesenice — zrgo delat, izpolnjuje pa dano besedo toliko, kolikor jo izpolnjuje demagogi njegovega kalibra). Nekaj časa je imenovani gospod brodil okrog kakor mačka okrog vrele kaše, boječ se, da si ne popari gobca, nazadnje je pa na poziv bil primoran stopiti na dan s pravo barvo, namreč, da vsak, kateri hoče kandidirati na njihovi listi, se mora pri njih politično organizirati.

S tem je pokazal, da ni njim za skupni nastop proletariata, temveč, da se jim gre le za štetje glasov oddanih na njihovo listo, gospodarski interes delavske občine pa jim je deveta briga.

Jeseniško delavstvo bo pa pokazalo svojo zavednost na volišču in bode s takimi demagogi, kateri odklanjajo sporazumni skupni nastop obračunalo pošteno, in to radi tega, ker imajo enotni in skupni nastop proletariata vedno na dnevnem redu in to seveda le — na koncu jezika.

Jeseniški proletarec.

Kočevje.

Dolgo se že nismo nič oglašili. Vse je po starem. Jok in stok, lakota in golota, to je usoda v kočevskih revirjih. Zato so delavci začeli trumoma zapuščati rudnik in si iščejo drugod boljšega kruha. Kmalu nas bo le še par ostalo tu. To ne gre pa še vse eno v glavo nekaterim paznikom. Niti čika nimajo, pa vendar šikanirajo ubogo delavsko paro, da je že kar grdo. Posebno g. Kos misli, da bo, predno zapusti Kočevje, zaslužil še kako nagrado. Pa naj le ta gospod svojo fantazijo spravi v kovčeg in naj postopa bolj človeško z delavci, ker sicer bo še dajal zato račun. Ta račun bo pa drugačen, kakor misli on, ki se brez spremeljevalcev ne upa sam s šihite. Naj bo le brez strahu, ker delavci so toliko zavedni, da si nobeden ne bo umažal na njem svoje proletarske časti in se ga ne bo doteknil.

Rudar.

Kočevje.

Dne 25. junija se je vršil občni zbor kočevske podružnice »Zveze rud. delavcev«, na dvorišču gost. Bizjak v Šalki vasi. Vodil je ta zbor soodr. Češarek, ki se je poslovil od sodrugov in podal poročilo starega odbora. V novi odbor so bili izvoljeni sodrugi: Deržek Jož., Čigler Jakob, Baloh Fran, Struna Andrej, Kožar Rudolf, v nadzorstvo pa soodr. Papež Jos., Petrič Fran ter Ješelnik Iv., za namestnike soodr. Kopač Iv. in Vidgaj Jak. Soodr. Pristov iz Trbovelj je podal poročilo o mezdnem gibanju rudarjev pri trbovelj. premogokopni družbi ter poročal o intervenciji delegatov centralne uprave, »Zveze rud. del.« v Beogradu pri ministerstvih in pri parlamentarnih klubih. Soodr. Baloh je pozval navzoče, da se čim čvršče organizirajo, ker le, če bodo dobro organizirani, bodo delavci kaj dosegli. Proti enotni fronti kapitala postavimo enotno fronto proletariata! Vsi delavci kočevskega rudnika na delo, da zboljšate svoj bedni položaj! Kapitalizem nas tlači in izkorišča, kakor še nikdar. In če prosimo pri vladi pomoči, nam obljublajo zlate gradove, ali navadno nimajo za golo in sestradano delavstvo ničesar drugega, kakor zapor in preganjanje. Zakon o zaščiti države in cela kopica »Erlasov« bivšega k. u. k. habsburškega absolutizma, to so zdravila, s katerimi zdravijo pri nas socialno bedo proletariata. Kar bo dosegel delavni narod, bo dosegel le v borbi. Zato pa mora nastopati enotno. Neodvisna strokovna organizacija, ki stoji na stališču nepomirljivega razrednega boja, je edina naša zaščita. Čim bolj močni bomo, tem bolj nas bodo upoštevali.

Naj živi solidarnost delavnega ljudstva! **Rudarski delavec.**

Škofja Loka.

Pri nas so delavci tako slabo plačani kakor nikjer v Sloveniji. Osemurni delavnik se posebno pri lesnih trgovcih ne spoštuje niti malo. Delavci zaslužijo tako malo, da stradajo in si ne morejo kupiti niti najpotrebnejše obleke in obutve. Vsled slabih delovnih prostorov trpe posebno mladi delavci in delavke veliko škodo na svojem zdravju. Gosp. podravnatelj skrbi za delavstvo s tem, da jih meče brez vsakega vzroka na cesto. Naše razmere se ne bodo zboljšale, dokler se ne organiziramo v čvrsti razredni organizaciji. Zato proč z rumenimi protidelavskimi organizacijami in se oklenite razrednih bojnih organizacij!

Živela delavska razredna solidarnost!

Zaveden delavec.

Strokovno.

POZOR!

Rudarji! Ne potujte v Slovenijo, ker je tam mezdno gibanje!

Kovinarji in stavbinci! Ne potujte na Jesenice, ker je pri Kranjski ind. družbi mezdno gibanje!

Knjigovezi! V Ljubljani je stavka! **Kovinarji in mlinarji!** Pri tvrdki »Smev« v Belovaru je stavka.

Lesni delavci, kovinarji, pečarji in mlinarji! Ne v Osijek!

Stavka knjigovezov v Ljubljani še vedno traja. Med stavkujočimi je vzorna disciplina. Delodajalci poskušajo na vse mogoče načine, da bi stavko zlomili, pa jim ne uspeva. Posebno na sodružice so se vrgli, prosijo jih, grozijo jim s policijo, hodijo k njihovim staršem. Poskusili so vzeti tudi novo osobje v delavnice, pa jim tudi to ni uspelo. Katoliška knjigovoznica kliče v imenu Boga in vseh svetnikov dobre »kristjane« naj ji pomagajo v boju proti »objestnim stavkarjem«. Delavstvo pa dobro ve, da pravo krščanstvo, ne politično »krščanstvo« klerikalnih magnatov in kanonikov, uči »lačnega nasiti, žejnega napojiti in golega oblečiti«. Tudi gosp. Dežman piše neutrudljivo

delavkam dopisnice, kjer jih prosi in jim skrito preti. Gospodje, ne bo pomagalo nič! Delavstvo hoče svoje pravice, in ker je edino in dobro organizirano, jih bo tudi doseglo!

Izšel je novi zakon o zaščiti delavcev. Zakon obsega določbe o delovnem času, o zaščiti žen in mladostnih delavcev, o delavskih zbornicah, o tovarniških zaupnikih, o posredovanju dela itd. Zakon nosi vse znake dobe, v kateri je izšel, dobe največjega terorja jugoslovanske buržuazije. Buržuazija oz. njeni eksponenti v ministrstvu socialne politike, slovenski demokrati iz Praprotnikovega kroga so poslabšali socialno zakonodajo, v kolikor jih niso v tem početju ovirale mednarodne pogodbe. Zakon o zaščiti države je uničil delavske strokovne organizacije v Jugoslaviji in pahnil jugoslovanski proletarijat v popolno brezpravje. Zakon o zaščiti radnika je korak naprej v ofenzivi kapitalizma proti delavstvu in njegovim pravicam. V prihodnji številki bomo prinesli najvažnejše določbe teh novih zakonov. Posebno določbe o 8-urnem delavniku so take, da za velik del našega delavstva velja zopet 9 in 10 urni delavnik. Zveza industrijev slavi zmago, ki so jo ji priborili demokratsko-radikalni mogočnejši. Zadnji čas je, da se proletarijat zave svojega položaja in v enotni fronti nastopi v boj za svoje najenostavnejše pravice, ki mu jih »napredno-koncentrirane« vrste bankirskih in fabrikantskih eksponentov jemljejo eno za drugo.

Določbe glede zavarovanja železničarjev.

(Naredba ministrstva za soc. politiko 3. junija 1922 § 24.)

3. Obratn. ravnateljstvo južne žel. v Ljubljani mora najkasneje do 1. julija 1922 zavarovati svoje delavce (nameščence) v Sloveniji zoper nezgode namesto pri bolniški blagajni juž. žel. na Dunaju, pri »Poduzetničkoj blagajni za podporu bolesnika hrvatsk. pruga juž. žel.« v Ljubljani, ki se s tem pretvarja v bolniško blagajno juž. žel. v Ljubljani. To blagajno naj upravlja, dokler se ne izvede volitve, ravnateljstvo iz 12 in nadzorni odbor iz 6 članov, imenovanih po ministru za soc. politiko na predlog pokraj. uprave v Ljubljani in po zaslišanju interesentov.

4. Ako ministerstvo za promet v smislu § 6. zakona o zavarovanju delavcev izvzame državno prometno osobje iz dolžnosti zavarovanja pri osrednj. uradu ter zaradi tega prestopi mandat zastopnika drž. žel. v sosvetu »Žel. zavarovalnice zoper nezgode« v Ljubljani, naj se upravljanje tega zavoda poveri upravi bol. blagajne juž. žel. v Ljubljani. —

Stare rente izplačujejo v Sloveniji in Dalmaciji tudi izza 1. jul. 1922, v imenu in do nadaljne odredbe ravnateljstva osred. odbora, Zavodi za zavarovanje zoper nezgode v Ljubljani.

Za tiskovni sklad so darovali: Ivan Dietinger 5 Din., Azman Jožef 6 Din. — Trboveljski rudarji 25 Din. — Hribar Franc 1 Din. — Skupaj 37 Din.

Prihodnja številka bo posvečena enotni fronti proletariata v boju proti kapitalistični ofenzivi. Ob tej priliki bomo tudi odgovorili na članke A. L. v »Napreju« in »Delavcu« ter na članek Kaiserja v »Napreju«.

Uredništvo.

.. Zbirajte za tiskovni sklad! ..

Iščem večjega vrtnarja,

ki zna delati na peščenih tleh in ki se razume tudi na vinogradništvo. Ponudbe na: **Gospodarstvo Braun, Gjurgjevac, Hrvatska.**